

Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Правен факултет
Штип, Република Македонија

ЧЕТВРТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

Штип, 2017

Печати / Print 2-ри Август-Штип / 2- ri August- Shtip

Уредник: Елена Максимова

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

3(082)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Општествените промени во
глобалниот свет (4 ; Штип)

Општествените промени во глобалниот свет : зборник на трудови
/ Четврта меѓународна научна конференција = Social change in the
global world : proceedings / 4 th international scientific conference =
Социальные изменения в глобальном мире : сборник материалов /
Четвертый международная научная конференция. - Штип :
Универзитет Гоце Делчев = Shtip = Goce Delcev University = Штип =
Университет Гоце Делчева, 2017. - [1210] стр. : табели ; 25 см

Трудови на мак., англ. и рус. јазик. - Фусноти кон текстот. -
Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-423-9

а) Општествени науки - Зборници
COBISS.MK-ID [103854858](#)

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law
Shtip, Republic of Macedonia

FOURTH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

PROCEEDINGS

Shtip, 2017

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет
Штип, Республика Македония

ЧЕТВЕРТЫЙ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Штип, 2017

Организациски комитет / Organizational Committee/ Организационный комитет конференции

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk
Elena Maksimova, LL.M, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, elena.ivanova@ugd.edu.mk

Програмски комитет / Program Committee / Программный комитет конференции

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com
Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk
Agim Nuhju PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhju@unite.edu.mk
Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg
Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com
Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
Bekim Beliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com
Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com
Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk
Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com

Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balikesir University, Balikesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com

Igor Kambovski PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia, igor.kambovski@ugd.edu.mk

Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr

Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk

Kristine Whitable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitable@ugd.edu.mk

Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk

James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University "Goce Delcev"- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk

Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl

Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com

Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs

Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru

Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr

Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com

Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru

Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia , dr.naserademi@gmail.com

Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be

Olga Koshevaliska PhD, University "Goce Delcev"- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk

Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be

Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, raydin77027@yahoo.com

Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia,
senada@irmo.hr

Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, Socio-Human
Research Department of "G. Baritiu" History Institute, Romania,
silviu.totelecan@g.ail.com

Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research,
University "St. Cyril and Methodius", Skopje, Macedonia,
bilbilef@isppi.ukim.edu.mk

Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip,
Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in
Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk

Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean
Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia,
tamara.perisin@pravo.hr

Tatjana Petrovna Suspiciņa PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia

Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia,
tpetrase@pravos.hr

Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia,
juristar@vmail.ru

Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of
Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be

Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina, zoran.tomic@sve-mo.ba

Содржина

LAW	9
Александра Ангеловска	
РОДОСКВЕРНАВЕЊЕТО КАКО ОБЛИК НА СЕКСУАЛНО НАСИЛСТВО ВРЗ ДЕЦА – ОПШТЕСТВЕНА И КАЗНЕНО-ПРАВНА РЕАКЦИЈА	11
Борка Тушевска	
ОДГОВОРНОСТА НА СТЕЧАЈНИОТ УПРАВНИК СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО	27
Војо Беловски, Андон Мајхошев	
ЕВРОПСКОТО ТРУДОВО ПРАВО И ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	47
Василка Салевска-Трајкова	
СОЗДАВАЊЕТО НА ЕВРОПСКОТО УСТАВНО ПРАВО НИЗ ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА	75
Весна Стефановска, Богданчо Гогов	
СОЦИЈАЛНО ИСКЛУЧУВАЊЕ: ПРЕД И ПО КРИМИНАЛОТ	101
Vesna Stojanovic, Strahinja Miljkovic	
CHANGES IN SOCIAL INSURANCE WITHIN DISABILITY INSURANCE ON INTERNATIONAL PLAN AND SOCIAL LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA	119
Višnja Lachner	
LEGAL – HISTORICAL ASPECTS OF CRIMINAL REGULATION OF ACTIVE BRIBERY AND CORRUPTION IN STATUTORY LAW OF THE MEDIEVAL DALMATIAN MUNICIPALITIES	135
Дарко Јанкуловски	
КОДЕКС ЗА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ЕТИКА НА АДВОКАТИТЕ, АДВОКАТСКИТЕ СТРУЧНИ СОРАБОТНИЦИ И АДВОКАТСКИТЕ ПРИПРАВНИЦИ НА АДВОКАТСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	149
Диана Бошковска, Наташа Данилоска, Билјана Ангелова, Татјана Петковска Мирчевска	
ВЛИЈАНИЕТО НА ФИНАНСИСКАТА КРИЗА ОД 2008 ГОДИНА ВРЗ ПРОМЕТОТ НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ..	163
Димитар Апасиев, Елена Максимова	
СУДЕЊЕТО НА ВЕШТЕРКИТЕ ВО РИМСКОТО И ВО СРЕДНОВЕКОВНОТО ПРАВО	177
Dubravka Akšamović, Lidija Šimunović	
CROSS-BORDER INSOLVENCY PROCEEDINGS: MAIN AND SECONDARY INSOLVENCY PROCEEDINGS UNDER THE NEW EU INSOLVENCY REGULATION	195
Zaneta Poposka	

SEGREGATION OF ROMA IN SCHOOLS FOR PERSONS WITH DISABILITIES – CASE LAW OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS	213
Жарко Димитриевич	
КЛАУЗУЛА О ПХБ КАК ОБЯЗАТЕЛЕН ЕЛЕМЕНТ ДОГОВОРА НА ПРОВЕДЕНИЕ РЕМОНТНИХ РАБОТ НА ОБЪЕКТАХ ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКИ – ПОДСТАНЦИЯХ И ИХ БЛОКАХ ПИТАНИЯ	227
Zeynep Ece Unsal, Ivica Simonovski	
“OPEN DOOR” VS “BACK DOOR” POLICY: LESSONS FOR TURKEY IN THE SCOPE OF TERRORISM, MIGRATION AND BORDER SECURITY	241
Ivica Josifovic	
EUROPEAN UNION’S CROSS-BORDER COOPERATION IN EXCHANGING AND PROCESSING DIGITAL EVIDENCE.....	261
Игор Камбовски	
РАЗВОЈ НА ЕЛЕКТРОНСКАТА ТРГОВИЈА	277
Ice Ilijevski, Zlate Dimovski, Kire Babanoski, Aleksandar Georgiev	
SMUGGLING OF MIGRANTS DURING REFUGEE CRISES.....	291
Jelena Kasap	
HISTORICAL- LEGAL BASIS OF REGULATION OF THE LIABILITY FOR DAMAGE CAUSED BY ANIMALS	303
Јован Андоновски, Љубиша Стефаноски	
ПРАВО НА ПОСВОЕНИТЕ ДЕЦА ДА ГО ЗНААТ СВОЕТО БИОЛОШКО ПОТЕКЛО И ИДЕНТИТЕТОТ НА СВОИТЕ РОДИТЕЛИ	325
Katerina Klimoska	
EUROPEAN DIGITAL SINGLE MARKET AN OPEN DOOR FOR THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION	339
Кристина Мишева, Самир Латиф	
ПРАВА, ОБВРСКИ И ОДГОВОРНОСТИ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНОТ НА УПРАВУВАЊЕ ВО ЈАВНИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ	351
Лазар Нанев, Олга Кошевалиска, Елена Максимовска	
ПРИТВОР ВО ПОСТАПКАТА СПРЕМА ДЕЦА	367
Ленче Коцевска, Јован Ананиев	
ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ЈУГО- ИСТОЧНА ЕВРОПА: СТАНДАРДИ И ПЕРСПЕКТИВИ.....	383
Ljupcho Petkukjeski, Marko Andonov, Zoran Mihajloski, Kristina Misheva	
EMPLOYEES’ PARTICIPATION IN THE MANAGEMENT AND DECISION MAKING IN PUBLIC ENTERPRISES AND INSTITUTIONS – THE CASE OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA	401
Maja Nastić	
THE EUROPEAN COURT FOR HUMAN RIGHTS AND NATIONAL CONSTITUTIONAL COURTS-THE RELATIONSHIP OF CONFLICT OR RELATIONSHIP OF COOPERATION.....	421

Мария Липчанская Александровна, Куликова Светлана Анатольевна СВОБОДА СЛОВА КАК ФОРМА ВЫРАЖЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО КОНСТРУКТИВНОГО ПРОТЕСТА	435
Марија Амповска СИСТЕМ НА ДОБРОВОЛНО ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: ПРЕДНОСТИ И СЛАБОСТИ	459
Marko Dimitrijević THE INFLUENCE OF THE NEW MODEL OF ECONOMIC GOVERNANCE ON SHAPING EUROPEAN MONETARY LAW	473
Методија Ангелески, Самир Салиевски ЗАСТАПЕНОСТ НА КРИМИНАЛИСТИКАТА НА ПРАВНИТЕ ФАКУЛТЕТИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	489
Милена Апостоловска-Степаноска ЕВРОПСКОТО ДРЖАВЈАНСТВО И СУДОТ НА ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	505
Mirjana Sredojević CRIMINAL LAW SESSION DOMESTIC VIOLENCE AND THE MEDIA	519
Natalia Butusova КОНСТРУКТИВНОЕ ПОЛИТИЧЕСКОЕ УЧАСТИЕ ГРАЖДАН КАК ГАРАНТИЯ ИХ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ	537
Neli Georgieva Radeva TRANSPOSITION OF BYZANTINE LAW IN SLAVIC LEGISLATION	561
Nerma Čolaković-Prguda INSTITUTIONS OF GLOBAL ECONOMY AND ECONOMIC CRISIS OF 2008	573
Новак Крстић ДОГОВОР ЗА НАСЛЕДУВАЊЕ ВО ИДНИТЕ ГРАЃАНСКИ КОДИФИКАЦИИ НА СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА – ПОГЛЕД НА РАБОТНИТЕ ТЕКСТОВИ НА ГРАЃАНСКИТЕ ЗАКОНИЦИ	585
Nora Osmani THE RIGHT TO BE FORGOTTEN IN THE DIGITAL AGE	605
Олга Кошевалиска, Лидија Давкова ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО ВО МАКЕДОНСКОТО КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО	619
Ольга Рогачева НАДЛЕЖАЩЕЕ ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ – НЕОБХОДИМАЯ И ВАЖНАЯ ЗАДАЧА РАЗВИТИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРОЦЕДУРНОГО ПРАВА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	637
Петар Поп-Арсов ЗНАЧЕЊЕТО НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА КОМПЈУТЕРСКИ КРИМИНАЛ НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ВО ПРЕВЕНЦИЈАТА И ЗАШТИТАТА ОД	

ДЕВИЈАНТНИ ПОЈАВИ НА ИНТЕРНЕТОТ КАКО ПЛАТФОРМА ПРЕКУ КОЈА СЕ ОДВИГАА ГЛОБАЛНИ ОПШТЕСТВЕНИ ПРОМЕНИ	657
Ристо Илиоски, Марија Амповска	
ОСОБИНИ И ДЕЈСТВО НА СТЕКНУВАЊЕТО БЕЗ ОСНОВА.....	675
Sasa Knezevic, Ivan Ilic, Darko Dimovski	
FORCED STERILIZATION – A CRITICAL REVIEW OF THE ECtHR PRACTICE	691
Suzana Dimić	
SERBIAN PERSONAL INCOME TAX IN ENVIRONMENT OF GLOBALIZATION CHANGES	709
Suzana Nashkova	
METHODS OF DETERMINATION AND PAYMENT OF THE COMPENSATION FOR KNOW-HOW AGREEMENTS: IMPLEMENTED SOLUTIONS FROM THE ASPECT OF THE MACEDONIAN LEGISLATION.....	721
Татјана Сафронова	
ИНСТИТУТ ВЛАДЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ	739
Tina Miletic	
CRIMINAL PROCEDURAL PRINCIPLES IN ROMAN LAW AND AUTONOMOUS COMMUNITIES IN MEDIEVAL DALMATIA	757
Helga Špadina	
EMPLOYMENT AND LABOUR RIGHTS FOR PERSONS UNDER INTERNATIONAL PROTECTION IN REPUBLIC OF CROATIA	773
Hristina Runceva Tasev	
THE THREAT OF CONTEMPORARY EUROPE: POPULISM AND EUROSCEPTICISM	785
Xhemail Limani	
МОБИНГ ПСИХИЧКО НАСИЛСТВО НА РАБОТНОТО МЕСТО	805
POLITICS.....	819
Alexandra Glukhova	
СОВРЕМЕННЫЙ ПОПУЛИЗМ КАК ВЫЗОВ ЛИБЕРАЛЬНОЙ ДЕМОКРАТИИ	821
Билјана Цветановска Гугоска, Марија Караева, Весна Гоцева	
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА VS. РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА; ВАЖНОСТА ОД ЕФИКАСНИ СТРАТЕГИИ И ПОЛИТИКИ ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ ВО КОНТЕКСТ НА ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ ЕКОНОМСКИ СИСТЕМ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	839
Victoria Chernikova	
POLITICAL SYMBOLS AND REGIONAL IDENTITY IN RUSSIA	857
Дејан Маролов, Страшко Стојановски	

ОХРИДСКИОТ РАМКОВЕН ДОГОВОР НАСПРОТИ ТИРАНА ПЛАТФОРМА	865
Iskren Ivanov	
GEOPOLITICS OF RUSSIAN ORTHODOXY AS AN INSTRUMENT IN THE HYBRID WAR ON THE BALKANS	887
Јован Ананиев	
КОНЦЕПЦИСКИ АСПЕКТИ НА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА ПРОГРАМСКИТЕ ДОКУМЕНТИ ЗА ПОЛИТИКИТЕ ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ	899
Никола Амбаров	
ВАЖНОСТА НА ВЕТОТО КАКО КОЧНИЦА НА ВОЛЈАТА НА ЗАКОНОДАВЕЦОТ И ЕФЕКТИВНИ СРЕТСТВО ЗА ЗАШТИТА НА ВИТАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ НА КОЛЕКТИВНИТЕ ИДЕНТИТЕТИ ВО ЗЕМЈИТЕ НА КОНСОЦИЈАЛНА ДЕМОКРАТИЈА	917
Николай Баранов	
ВЛИЯНИЕ СЕКЬЮРИТИЗАЦИИ НА ПОЛИТИКУ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА: ИНФОРМАЦИОННЫЙ АСПЕКТ	933
Олга Попова	
ЭЛЕКТРОННАЯ СИСТЕМА ГОЛОСОВАНИЯ: ПРАКТИКИ, ПОЛИТИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ И РИСКИ	949
Olga Sidenko	
META-GOVERNANCE: PROBLEMS AND PROSPECTS	967
Роман Савенков	
ОБЩЕЕ И ОСОБЕННОЕ В КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ПОДХОДАХ К АНАЛИЗУ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОППОЗИЦИИ В РОССИЙСКОЙ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НАУКЕ	983
Sulejman Muca	
INFLUENCE OF POLITICAL PARTIES IN THE PROCESS OF DEMOCRATIZATION	1005
SOCIETY	1017
Анита Димитријовска-Јанкуловска	
ЗАПАДНОТО ОПШТЕСТВО-ГОРДОСТ ИЛИ ПРЕДРАСУДА?	1019
Васко Шутаров	
ЖИВЕЕЉКИ НА РАБОТ ПОМЕЃУ КУЛТУРИТЕ И ПОВЕЌЕСЛОЖНИТЕ ОПШТЕСТВА	1029
Dobrinka Chankova	
LAW AND CUSTOM AS SOCIAL REGULATORS: HISTORICAL ASPECTS AND MODERN DIMENSIONS	1045
Драган Стефановски	

ПРОЦЕСОТ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ПОСТСОЦИЈАЛИСТИЧКИОТ ГРАД И РЕЗИДЕНЦИЈАЛНАТА СЕГРЕГАЦИЈА	1055
Драгана Лазаревска	
АНАЛИЗА НА СИСТЕМОТ НА ЗАШТИТА НА СЕМЕЈСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	1073
Ирена Авировиќ	
ДАЛИ ПРЕДБРАЧНИТЕ ЗАЕДНИЦИ ГО ПОДОБРУВААТ БРАКОТ? ПОГЛЕД КОН СЕМЕЈНАТА ДИНАМИКА ВО МАКЕДОНИЈА.....	1099
Јадранка Денкова, Панде Лазаревски, Бранка Денкова	
МЕМОРИРАЊЕТО НА ЗНАЕЊЕТО ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР ОСНОВА ЗА ЕФЕКТИВНОСТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ (СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ ВО РМ)	1115
Македонка Радуловиќ	
НОВИТЕ СЕМЕЈНИ ВРЕДНОСТИ	1129
Милица Денковска	
ФАКТОРИТЕ КОИ ВЛИЈААТ ВРЗ ПЕРЦЕПЦИЈАТА НА ТУЃОСТА ВО ПАТОПИСНАТА КНИЖЕВНОСТ	1147
Slavko Sasajkovski, Ljubica Micanovska	
KEYNESIANISM vs. NEOLIBERALISM – SEVERAL POLITICAL – ECONOMIC REFLECTIONS	1157
Трајче Стојанов	
НОВИОТ АТЕИЗАМ КАКО НЕОЛИБЕРАЛНО ИМПЕРИЈАЛИСТИЧКО ОРУДИЕ	1171
MEDIA AND COMUNICATION	1183
Андон Мајхошев, Сузана Џамтовска-Здравковска	
САМОРЕГУЛАЦИЈА НА МЕДИУМИТЕ-КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА....	1185
Daria Shcheglova	
СОЦИАЛНО-ЕТИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ: ЛЕГИТИМАЦИЈА ЛОКАЛНЫХ ВЛАСТЕЙ В ЭПОХУ ПОСТ-ПРАВДЫ	1199
Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Биљана Иванова	
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ МЕДИУМИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	1213
Marija Drakulovska Cukalevska, Anica Dragovic	
THE ROLE OF GLOBALIZATION AND MEDIA IN MODERN SOCIETY.....	1223
Наташа Данилоска, Снежана Костадиноска-Милошеска, Диана Бошковска	
НОВА СТРАТЕШКА ПЕРСПЕКТИВА НА ПРЕТПРИСТАПНАТА ПОМОШ НА ЕУ-ИПА 2.....	1235
Nikola Vangelov	
CULTURAL ARCHETYPES IN FACEBOOK COMMUNICATION	1253
Plamen Atanasov	

**ONLINE VS. TRADITIONAL MEDIA IN THE COMMUNICATION OF YOUNG
EDUCATED PEOPLE..... 1267**

Страшко Стојановски, Јадранка Денкова

**МЕДИУМИТЕ И МЕДИУМСКОТО ИНФОРМИРАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА: ФАКТОРИ НА ВЛИЈАНИЕ НА ПОЛИТИЧКАТА
МОБИЛИЗАЦИЈА ВРЗ СИСТЕМОТ НА ЈАВНОТО МЕДИУМСКО
ИНФОРМИРАЊЕ 1281**

ПРИТВОР ВО ПОСТАПКАТА СПРЕМА ДЕЦА

Лазар Нанев

Насловен вонреден професор

Правниот Факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

lazar.nanev@ugd.edu.mk

Олга Кошевалиска

Доцент

Правниот Факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

olga.gurkova@ugd.edu.mk

Елена Максимовска

Асистент докторанд

Правниот Факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

elena.ivanova@ugd.edu.mk

Апстракт

Мерка притвор како мерка со која детето се лишува од слобода заради обезбедување на неговото присуство на главен претрес е мерка која може да се примени само во исклучителни случаи, кога сите полесни мерки или се исцрпени или пак со нив не може да се оствари целта на постапката. Лишувањето од слобода претставува било која форма на затворање или сместување на детето во установа од која на детето не му е дозволено заминување по сопствена волја. Надлежен за определување на мерката притвор е судијата за деца и тоа само по предлог на јавниот обвинител, а по претходно прибавено мислење од центарот. Меѓународните документи особено внимание посветуваат на мерките за обезбедување присуство на децата во кривична постапка, бидејќи секое ограничување на слободата на детето мора да биде преземено само како крајна мерка, кога се исцрпени сите други мерки за

обезбедување на присуство, а нивното траењето треба да се сведе на најкус можен временски период. Целта на овој труд е да го проблематизира прашањето за притворот во македонското кривично законодавство, неговата законска уреденост и потребата од допрецизирање на законските одредби во овој дел. Исто така во трудот ќе се укаже на потребата од доимплементирање на ратификуваните меѓународни инструменти во Законот за правда за децата а ќе се обидеме да дадеме и компаративни аспекти на законската уреденост на притворот за малолетничките законодавства на земјите во регионот.

Клучни зборови: *дете, кривично дело, притвор, конвенции, кривична постапка.*

DETENTION IN THE PROCEDURE TOWARDS CHILDREN

Lazar Nanev, Ph.D.

Part-time Professor

Faculty of Law, University of Goce Delcev, Stip

Olga Kosehvaliska, Ph.D.

Assistant Professor

Faculty of Law, University of Goce Delcev, Stip.

Elena Maksimova, LL.M.

PhD student, Assistant at Faculty of Law,
University of Goce Delcev, Stip

Abstract

Detention as a measure for children deprived of liberty in order to ensure their presence at trial is a measure that can be applied only in exceptional cases, when all other measures have been used or when the court is of the opinion that with other measures the goal of the procedure cannot be achieved. Deprivation of liberty is any form of detention or placement of the child in an institution from which it cannot leave on its own free will. This measure can be imposed only by the judge for children and only on

demand of the public prosecutor who had previously obtained an opinion from the center for social affairs. Deprivation of liberty for children is the hot spot in all international instruments regarding the rights of children and they have devoted a great amount of their provisions to measures like detention in order to ensure that the presence of children in institutions and any restriction of the freedom of the child must be taken as a last resort when the court has exhausted all other measures to ensure the presence of the child. If detention is a necessary measure then its duration should be reduced to the shortest possible time. The purpose of this paper is to problematize the issue of detention in the Macedonian criminal legislation, its legal structure and the need for clarification of the legal provisions in this section. Also in the paper will indicate the need for implementation of all ratified international instruments regarding detention in the Law on Justice for Children and we will make an effort to give comparative aspects of the legal structure of juvenile detention laws of the countries in the region.

Keywords: *child, crime, detention, conventions, criminal procedure.*

Вовед

Новите решенија на Законот за правда за децата ја апострофираат улогата на неформалните облици на постапување давајќи можност за „неинвазивен“ пристап кон децата кои извршиле дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело. Овој неинвазивен пристап им дава предност на алтернативите на кривичната постапка, диктирајќи дека кривичната постапка спрема дете ќе се примени само доколку алтернативното постапување не е можно, не е успешно или не е соодветно со оглед на сериозноста на кривичното дело кое е сторено.¹ Со ова се озаконети облици на постапување коишто се растоварени од формалности. Ресторативната правда промовира диверзионен модел за одбегнување на казнената постапкачија цел е да се одбегне криминално досие за помало непридржување кон правните норми, ако се оцени дека детето може

¹За алтернативното постапување види повеќе во: Kosevaliska, Olga and Buzarovska - Lazetick, Gordana and Nanev, Lazar (2016) *Ресторативна правда спрема деца*. Македонска ревија за кривично право и криминологија, 1 (1). pp. 1-24; Kosevaliska, Olga and Buzarovska - Lazetick, Gordana and Nanev, Lazar (2014) *Предизвиците на новата кривична постапка против деца*. In: Општествените промени во глобалниот свет, 11-13 Sept 2014, Правен Факултет УГД Штип; и Buzarovska - Lazetick, Gordana and Nanev, Lazar and Kosevaliska, Olga (2012) *Медијацијата во системот на малолетничка правда*. СППМД, Кавадарци.

да се поправи. Но сепак, во случаите каде детето во судир со закон² ќе стори кривично дело за кое..... мора да се примени „силната“ страна на законот и надлежните органи да ги „активираат“ законските одредби кои што предвидуваат ограничување на слободата а со цел да обезбедат непречен тек на постапката и нејзино завршување во законски предвидениот рок од една година.

Вовед во мерките за обезбедување на деца во кривична постапка

За да може да се спроведе кривичната постапка, потребно е да се обезбеди присуство на странките и на другите учесници во постапката. Присуството на овие лица се постигнува со востановување општа должност на граѓаните да се јавуваат на поканата на судот.³ Во основните начела на ЗПД е регулирано дека лишувањето на дете од слобода се применува само како последно средство во постапката и само под услови и во траење определени ЗПД. Во постапката спрема децата од **мерките за обезбедување присуство на обвинетиот** и за непречено водење на кривичната постапка може да се применат: **поканата, гаранцијата, приведувањето, задржувањето, краткотраен притвор и притвор**. Освен овие мерки, предвидена е и можност за изрекување на уште една мешовита мерка, која по својата содржина ниту преставува мерка за обезбедување на присуство а уште помалку мерка со која детето се лишува од слобода но сепак во себе содржи ограничување на слободата на движење на детето. Станува збор за мерката привремено сместување во установа за образование, грижа и заштита на деца.⁴ Во оваа смисла, во случаите кога е потребно давање помош, заштита или згрижување на детето, судијата за деца може да одлучи детето во текот на подготвителната постапка привремено да се смести во установа за образование, грижа и заштита на деца, да се стави под надзор на центарот или да се смести во згрижувачко или друго семејство. Овде би можела да се направи и една законска интервенција и да се додаде и доколку е потребно детето да се одвои од средината од којашто живее. Последново затоа што ако средината во која што живее влијае штено врз детето тогаш тоа мора да се изолира од истата. Привременото сместување на детето во смисла на оваа одредба во никој случај не значи притвор. Исто така заради остварување на оваа одредба не може детето да се смести во било каква установа која е надлежна за извршување на мерки и санкции спрема деца. Законот вели да се смести во

² За терминологијата и дефинирање на поимот дете во судир со закон види во: Kosevaliska, Olga and Naney, Lazar (2014) *Adequacy of the new terminology in the Law for justice for children*. Balkan Social Science Review, 3 (1). pp. 1-20;

³ Бужаровска, Г., Нанев, Л., Кошевалиска, О. (2015): Кривично постапување спрема деца во ризик и деца во судир со закон, Правен Факултет „Јустинијан Први“, УКИМ, стр.179;

⁴ Чл.115 од Закон за правда за децата, во понатамошниот текст ЗПД;

установа за образование, грижа и заштита на деца што во никој случај не треба да се меша со установа која е надлежна за извршување на мерки и санкции спрема деца. Траењето на оваа мерка не се засметува ниту во воспитните мерки бидејќи содржината и режимот им се различни ниту во казната затвор затоа што оваа мерка не преставува мерка за обезбедување на присуство во смисла притвор (каде детето е лишено од слобода) туку мерка каде на детето му е ограничена слободата. Против решението за привремено сместување или надзор е дозволена жалба до кривичниот совет за деца на основниот суд. Со жалбата може да се побива и основаноста и целисходноста на предложената мерка и да се предложи нејзино укинување и замена со друга мерка (наместо сместување во установа за образование, грижа и заштита на деца, да се предложи да стави под надзор на центарот или да се смести во згрижувачко или друго семејство. Законодавецот во овој став пропуштил да уреди во кој рок може да се поднесе оваа жалба, какво е нејзиното дејство и кој има право да поднесе жалба во овој случај. Сметаме дека овде не може да важи општиот рок од 8 дена за поднесување на жалба туку би требало рокот да биде 24 часа, жалбата да нема суспензивно дејство т.е. да не го прекинува извршувањето на решението да судијата и право на жалба да имаат детето, неговите родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, бранителот и јавниот обвинител. Трошоците за сместување на детето во установа за образование, грижа и заштита на деца преставуваат трошоци на постапката и се исплаќаат однапред од средствата на судскиот буџет. Дали ова во пракса може да значи дека судијата ваквото решение ќе го гледа како последна мерка поради преоптеретеноста на судскиот буџет затоа што сите останати трошоци на постапката паѓаат на Буџетот на РМ? Конечно, оваа мерка е и неприменлива затоа што во Македонија моментално нема институција каде што би можела ова мерка да се реализира а ниту е во тек нејзино формирање, така што оваа одредба од законот, поради институционални пречки, е неприменлива.

Притвор согласно македонското казнено законодавство за деца

Лишувањето од слобода претставува било која форма на затворање или сместување на детето во установа од која на детето не му е дозволено заминување по сопствена волја.⁵ Мерка притвор како мерка со која детето се лишува од слобода заради обезбедување на неговото присуство на главен претрес е мерка која може да се примени само во исклучителни случаи, кога сите полесни мерки или се исцрпени или пак не може со нив да се оствари целта

⁵ Види повеќе во: Правда за децата, Прирачник (2013), УНИЦЕФ;

на постапката.⁶ Надлежен за определување на мерката притвор е судијата за деца и тоа само по предлог на јавниот обвинител, а по претходно прибавено мислење од центарот. Се поставува прашањето – што ако ЦСР смета дека мерката притвор е неоправдана во конкретен случај а Јавниот обвинител не се согласува со мислењето на Центарот. Чие мислење треба да преовладее? Ретки или скоро и да нема случаи кога Јавниот обвинител и ЦСР не се согласуваат, но сепак што доколку се јави нивно несогласување? Сметаме дека во Законот треба да постои решение за ваков проблем.

Како основа за определување на мерката притвор се земени основите за притвор предвидени во Законот за кривичната постапка.⁷ Во чл. 165 ст.1 од ЗКП е предвидено дека ако постои основано сомневање дека определено лице сторило кривично дело, доколку притворот е неопходен за непречено водење на кривичната постапка, против тоа лице може да се определи притвор, ако: 1) се крие, ако не може да се утврди неговиот идентитет или ако постојат други околности што укажуваат на опасност од бегство; 2) постои основан страв дека ќе ги сокрие, фалсификува или уништи трагите на кривичното дело или ако особени околности укажуваат дека ќе ја попречува кривичната постапка со влијание врз сведоците, вештаците, соучесниците или прикривачите; 3) особени околности го оправдуваат стравот дека ќе го повтори кривичното дело, или ќе го доврши обиденото кривично дело или дека ќе стори кривично дело со кое се заканува или 4) уредно повиканиот обвинет очигледно избегнува да дојде на главната расправа, или ако судот направил два обиди уредно да го повика обвинетиот, а сите околности укажуваат дека обвинетиот очигледно одбегнува да ја прими поканата. Притворот во постапката спрема деца може да се изрече само како крајна мерка и тоа во најкратко можно траење и доколку постојат услови веднаш да се замени со друга мерка на обезбедување на присуство на детето.

Услов да се определи притвор е да не се исполнети условите за примена на другите мерки за обезбедување на присуство на детето предвидени во Законот за кривичната постапка. Ваквата одредба е последица од прифаќањето и ратификувањето на меѓународните инструменти.⁸ Судијата за деца посебно ќе ја цени и е должен да ја образложи оправданоста на примената на мерката притвор, добро да ја аргументира нејзината примена и сето тоа да го направи тргнувајќи од личноста на детето, можните последици на притворањето врз неговата личност и неговиот правилен развој.

⁶ Buzarovska - Lazetik, Gordana and Kosevaliska, Olga and Nanev, Lazar (2015) *Кривично постапување спрема деца во ризик и деца во судир со закон*. Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ Правен факултет Јустинијан Први, Скопје.

⁷ Закон за кривична постапка (Службен Весник 150/2010 од 15.09.2010);

⁸ Правило бр.6 од Стандардни минимални правила на ОН за мерките на алтернативен институционален третман- Токиски Правила;

Примената на притворот е исклучителна и во крајна мерка, а тоа значи дека судијата по правило прво ги применува останатите можни мерки кои доколку не вродат резултати или пак нивната примена е неефикасна и не оди во прилог на остварувањето на целите на постапката, тогаш се оди кон определување на мерката притвор. Во оваа смисла, наместо притвор, судијата за деца во текот на подготвителната постапка може кон детето да определи една од следниве мерки: упатување во установа за образование, грижа и заштита на деца,⁹ или да се стави под надзор на ЦСР или да се смести во згрижувачко или друго семејство, ако тоа е потребно заради давање помош, заштита или згрижување на детето.¹⁰ Овие мерки судијата за деца ќе ги определи кога се исполнети законските услови за нивна примена, освен кога постои опасност детето повторно да стори дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или кога е тоа неопходно заради заштита на животот или здравјето на детето.

Ако јавниот обвинител во рокот предвиден во членот 116 став (15) односно во рок од 12 часа од моментот на задржување на детето не стави никаков предлог, судијата за деца може да донесе решение за одредување краткотраен притвор, кој изнесува 24 часа, ако се исполнети законските услови за одредување притвор. Ако во тој рок јавниот обвинител не поднесе предлог за определување притвор, судијата за деца ќе донесе решение за пуштање на детето на слобода. Врзаноста на судијата за деца со предлог од обвинителот за определување на притворот е без исклучоци. Решението за краткотраен притвор може да се обжали од страна на детето, неговиот бранител и јавниот обвинител до кривичниот совет за деца на основниот суд кој по жалбата одлучува во рок од 24 часа. На овој начин е обезбедена контрола не само на оправданоста во изрекувањето на мерката притвор туку и на нејзината законитост. Рокот од 24 часа пак, ја апострофира итноста при одлучувањето за лишување на детето од слобода.¹¹ Во случаите кога детето е државјанин на странска држава и истото е затечено *in flagranti* при извршување дејствие што со закон е предвидено како кривично дело се определува мерка упатување во одделот за деца на центарот за прифаќање странци.¹² Ова е во случаите кога иднетитетот на дете не може да се утврди. Но што во случаите кога прифатниот

⁹ Види во точка *Вовед во мерките за обезбедување на деца во кривична постапка* од овој труд;

¹⁰ Види чл.115 ст.1 од ЗПД;

¹¹ Види член 117 ст.5 од ЗПД;

¹² За центарот за прифаќање на странци како и за условите во него види повеќе во: Veigel, Charles and Kosevaliska, Olga and Tusevska, Borka and Nikodinovska Krstevska, Ana (2016) *The 'Gazi Baba' Reception Centre for Foreigners in Macedonia: migrants caught at the crossroad between hypocrisy and complying with the rule of law*. The International Journal of Human Rights, 20. pp. 1-17.

центар за странци не работи – како што моменталната ситуација со единствениот прифатен центар за странци во Гази Баба. Освен ова, овој прифатен центар не располага со услови кои би значеле достоинствено сместување на дете со почитување на сите негови права без разлика дали станува збор за дете за кое може да се одреди мерка притвор. Нехуманите услови во овој центар беа повеќе пати апострофирани од сите релевантни меѓународни тела и набљудувачки мисии.

За законската уреденост на притворот во нашето национално законодавство релевантно за децата (и ЗПД и ЗКП) можеме да заклучиме дека во голема мера постоечките одредби се компатабилни со меѓународните инструменти. Во овој дел паѓаме само на испитот за институционалната подготвеност односно неподготвеност за примена на одредени можности кои законот ги дава но во пракса не можат да се реализираат.

Начин на изрекување на притворот

Согласно член 117 од ЗПД, изрекувањето на притворот исто како за полнолетни така и за деца се одредува со решение на судијата за деца и може да трае најдолго 30 дена. На овој начин се обезбедува периодична контрола на условите и основаноста на притворот на секои 30 дена и по нивното истекување, судијата за деца одново треба да донесе решение за евентуално продолжување на мерката притвор и да образложи од кои причини одлучил да го продложи притворот на детето. Вака со сигурност се проверува дали некоја од причините за определување на притвор престанала да постои. Содржината на решението за притвор е определена во чл.167 од ЗКП. Но во ЗПД треба да се определи на кој ќе се предаде решението за притвор. Согласно ЗКП тоа се предава на лицето на кое е определен притворот. Согласно ЗПД сите одлуки, писмена на детето се доставуваат преку неговите родители. По истекот на времетраењето на 30 дена во притворот, советот за деца може по образложен предлог на судијата за деца, а по претходно прибавено мислење од јавниот обвинител и од центарот, да го продолжи притворот за уште 60 дена. За ова продолжување од 60 дена е потребно постоење на оправдани причини, а под оправдани причини законодавецот не кажува што се би можело да се смета. Исто така за разлика од првото решение за притвор кое го днесува судијата за деца, решението за продолжување на притворот за уште 60 дена го носи советот за деца.

Доколку причина за определување на притворот е само поради утврдување на идентитетот на детето, додека останатите основи за притвор не постојат тогаш судијата за деца, односно советот за деца е должен да донесе решение за неговото укинување веднаш кога ќе се утврди идентитетот.

Родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето и бранителот на детето мора да бидат информирани веднаш за определувањето на мерката притвор. За определувањето на притворот треба веднаш да се извести и